

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

Demokratija se uči
Democracy is to be learnt

Podgorica, 20. februar 2017.

Ministarstvo pravde

Predmet: Komentari Centra za građansko obrazovanje (CGO) na Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika Crne Gore

GENERALNI KOMENTARI

Centar za građansko obrazovanje (CGO) cijeni pozitivnim što je Ministarstvo pravde pristupilo izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika u procesu usaglašavanja sa pravnom tekovinom Evropske unije, ali i dokumentima Savjeta Evrope i Ujedinjenih nacija, a posebno imajući u vidu značaj napretka u ispunjavanju obaveza preuzetih u okviru poglavlja 23 – Pravosuđe i temeljna prava.

Jasan i izveden zakonski okvir je osnova sprovođenja složenih i zahtijevnih reformi u različitim oblastima, a naročito u onoj koju pokriva Krivični zakonik. Inoviranje zakonskog okvira preporukama poput onih koje su sadržane u izvještajima MONEYVAL-a, Istanbulske konvenciji, Lanzarot konvenciji, kao i drugim dokumentima SE, EK i UN, nešto starijeg datuma, koji tretiraju neke od sve prisutnijih problema u oblasti krivičnog zakonodavstva, a nijesu bili zastupljeni u Krivičnom zakoniku, kroz definisanu zakonsku normu u izmijenjenom i dopunjenom Krivičnom zakoniku može biti podržavajuće kako u zaštiti ljudskih prava i sloboda, tako i u borbi protiv korupcije, organizovanog kriminala i brojnih drugih devijantnih pojava koje ograničavaju razvoj crnogorskog društva.

POJEDINAČNI KOMENTARI

U gore navedenom kontekstu, važno je da te norme ne ugroze dostignuti stepen stečenih prava i sloboda, a tu se prije svega misli na **član 29**, iz Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika Crne Gore, a u dijelu **“Ometanje pravde”**. CGO cijeni da potreba zaštite ugleda pravosuđa ne može biti na štetu slobode izražavanja kao temeljnog ljudskog prava. Dodatno, predloženo rješenje nije u saglasju ni sa sudskom praksom Evropskog suda za ljudska prava. Stoga ograničavanje slobode izražavanja, koja podrazumijeva i društvenu kritiku, nije dobar izbor u pravcu jačanja pravosuđa, koje kao nezavisno i ugledno nesumnjivo treba da bude jedan od stubova demokratskog društva.

CGO se, u okviru svojih komentara posebno opredijelio za intervencije u jednoj oblasti koju ovaj nacrt zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika Crne Gore ne tretira, a u uvjerenju da Ministarstvo pravde prepoznaje značaj problema plagijata te predlažemo dopunu u tom dijelu.

Naime, CGO je na osnovu analize zakonodavnog okvira¹, ali i postojeće prakse, a prateći godinama problem korupcije i vezanih radnji u visokom obrazovanju, zaključio da je neophodno da se u Krivičnom zakoniku Crne Gore nađe pojam plagijata. Uzimajući u obzir nesagledive štetne posljedice obuhvaćene dugoročnim trajanjem, plagijat ne samo da podriva temelje akademske čestitosti, već predstavlja težak oblik bezobzirnog ponašanja koje treba sankcionisati ovim Zakonikom, a čime bi se djelovalo represivno prema identifikovanim slučajevima, ali i trajno preventivno prema novim i

¹ Više o tome u studiji *“Akademska čast na crnogorski način – (ne)procesuiranje plagijata u Crnoj Gori”*, M. Popović, D. Uljarević, W. Tiefenbacher, CGO, Podgorica, 2016, dostupno na: <http://media.cgo-cce.org/2016/12/cgo-cce-akademska-cast-na-crnogorski-nacin.pdf>

Tel: +382 20 228 479
Fax: +382 20 228 499

info@cgo-cce.org
www.cgo-cce.org

Bulevar Svetog Petra Cetinjskog 96
81000, Podgorica, Crna Gora

www.facebook.com/cgo.cce

www.twitter.com/CGOCCE

www.instagram.com/cgo-cce

www.linkedin.com/cgo-cce

www.youtube.com/user/cgocce

U razvijenim demokratskim državama ovo pitanje se rješava uglavnom inženjerskim aktima univerziteta i to sa značajnim uspjehom, a i sud javnosti je učinkovit. Na žalost, u Crnoj Gori, kao ni u zemljama regiona to nije efikasan odgovor i stoga je potrebno uvesti krivično-pravnu normu.

Zakon o visokom obrazovanju, Službeni list Crne Gore, br. 44/14, 52/2014, ispr. 47/2015 i 40/2016 predviđa u članu 78 Zaštitu od plagijata

Autorizovani rad (stručni, naučni ili umjetnički) za koji nadležni organ utvrdi da je plagijat smatra se ništavnim, kao i ocjene, nagrade, zvanja i titule koje je lice koje se koristi plagijatom steklo na osnovu takvog rada. Ustanova je dužna da proglasi ništavnim sve ocjene, nagrade, zvanja i titule koje je lice iz stava 1 ovog člana steklo na toj ustanovi, na osnovu takvog rada.

Postupak utvrđivanja plagijata uređuje se statutom ustanove, u skladu sa posebnim zakonom.

U tom smislu, CGO kao dopunu Krivičnog zakonika Crne Gore predlaže da se u okviru poglavlja krivičnih djela protiv intelektualne svojine nađe i pojam **PLAGIJATA** kao krivično djelo od osobitnog značaja.

Preciznije, CGO predlaže uvođenje sljedeće norme:

ČI.X PLAGIJAT

- (1) Ko svjesno kršeći standarde naučno-istraživačkog rada preduzme naročito neku od sljedećih radnji: preuzimanje materijala bez označavanja da se radi o tuđem autorskom djelu ili dijelu tog djela, tuđih bitnih naučnih saznanja ili njihovih dijelova, hipoteza, teorija, naučnih postupaka, podataka do kojih se došlo naučnim istraživanjem, ili sprovede druge slične radnje i na taj način prikazujući ih kao autentično svoje djelo, kazniće se kaznom zatvora do 3 godine.**
- (2) Ako je djelo iz stava 1 ovog člana učinjeno od strane člana akademske zajednice u cilju obezbjeđenja izbora u naučno ili više naučno zvanje ili održavanja tog zvanja, napredovanja u struci, postavljenja na javnu funkciju, kazniće se zatvorom od 3 mjeseca do 5 godina, uz izricanje mjere bezbjednosti zabrane vršenja poziva djelatnosti i dužnosti.**

OBRAZLOŽENJE

Postoji bitna razlika predloženog novog krivičnog djela – *plagijata* - od postojećeg djela iz člana 233 Krivičnog zakonika Crne Gore - *povreda moralnih prava autora i interpretatora*.

Prof. Dr Vladimir V. Vodinić pojašnjavajući ovu razliku navodi, između ostalog²:

² Expertus forensis, časopis Udruženja sudskih vještaka Crne Gore, broj 24, oktobar 2016, tekst *Zabrana i pravo citiranja u nauci*, prof. dr Vladimir V. Vodinić, str. 39 - 118

“Specifičan su) elemenata bez kog nikada u autorskom pravu nema plagijata, a koji kad god se ostvari uvek tvori plagijat, sastoji se iz sledećih sedam konstitutivnih a kumulativno potrebnih sastojaka plagijata:

- a) da postoji autorsko delo³, sa ili bez autorskopravne zaštite (dalje: izvorno delo ili preuzeto delo);
- b) da postoji još jedno delo (plagijatorsko delo) koje je potpuno ili bitno podudarno sa izvornim delom;
- c) da to podudatno drugo delo nastalo docnije;
- d) da je nastalo namernim ili nemarnim preuzimanjem izvornog dela;
- e) da je objavljeno bez navođenja izvornog dela i/ili njegovog autora;
- f) da je objavljeno kao sopstveno, prisvajanjem autorstva izvornog dela, ili kao delo imenovanog ili anonimnog trećeg, pripisivanjem trećem autorstva izvornog dela;
- g) da protipravnost njegovog objavljivanja nije izuzetno isključena. “

Takođe, treba napomenuti da se u krivičnim djelima koja su se našla u Krivičnom zakoniku **štiti samo forma (izraz) autorskog djela, ali ne i sadržaj (ideja) djela, naučna saznanja, hipoteze, učenja i teorije koje djelo sadrži.**

Plagijat predstavlja i povezanost više radnji i djela u jednu cjelinu odnosno istovjetnih radnji, i nesporno je da se radi o krivičnom djelu u produženom trajanju.

Takođe, treba napomenuti da se najstrožija kazna uzima za produženo krivično djelo plagijata onda kad se radi o nizu krivičnih djela u okviru ovog djela koje je učinilac vršio u dužem periodu, kontinuirano, smišljeno (produženi umišljaj), a zbog čega postoji opasnost da se kontinuirano djelovanje budućih radnji nastavi na onome što je na osnovu plagijata učinilac ostvario.

Plagijati za posledicu ima sticanje nezasluženog zvanja, vršenje poziva djelatnosti i dužnosti, sticanje javnih funkcija, sticanje određenih prava. Znači, namjera je sticanje određene koristi i prava kojima se u kontinuiranom obavljanju djelatnosti i dužnosti stiče i materijalna imovinska korist.

Plagijat se vrši uvijek sa umišljajem, pa ga zbog toga treba u svakom od njegovih oblika, zbog posljedica koje proizilaze iz djela, goniti po službenoj dužnosti. Imajući u vidu da nerijetko predstavlja sadejstvo više lica koja djeluju organizovano i sporazumno u cilju sprovođenja te nezakonite radnje, a radi ostvarenja određenih koristi, trebalo bi razmisliti o mogućnosti da ovo krivično djelo bude u nadležnosti Specijalnog tužilaštva.

Zastaru za ovo krivično djelo treba propisati adekvatno propisanoj sankciji za osnovni oblik djela kao i za njegove teže kvalifikovane oblike. Imajući u vidu naglašenu društvenu opasnost i potrebu zaštite javnog interesa, CGO je predložio da ovo krivično djelo zastarjeva za 20 godina.

Snežana Kaluđerović, viša pravna savjetnica

³ Autorsko delo je skup četiri konstitutivna sastojka, kumulativno potrebna za autorsko delo – da je posredi: tvorevina određenog ili odredivog čoveka koja predstavlja duhovni (umni, intelektualni) sadržaj, izražen u određenom obliku (formi), a originalno (osobito, jedinstveno, sam svojno, individualno), ibid. str. 55 i 56

